

Θέλουμε πράγματι να είμαστε ανεξάρτητοι;

Οι τελευταίες εξελίξεις που προέκυψαν από την επίσκεψη του Προέδρου Κληρίδη στην Ελλάδα, αν και από μιάν άποψη αναμένοντο, έχουν ξαφνιάσει με τον θριαμβευτικό τόνο που τους προσδίδεται από μεγάλη μερίδα του τύπου και την χωρίς πολλή σκέψη αποδοχή της οποίας έτυχαν, από το μεγαλύτερο μέρος του Ελληνοκυπριακού πολιτικού φάσματος.

Με το νέο δόγμα της συναπόφασης, ο κ. Κληρίδης τείνει να παραγκωνίσει τον ρόλο των κυπριακών κομμάτων - για να μὴν αναφερθούμε στο Κυπριακό Σύνταγμα - και να εκχωρήσει μέρος των εξουσιών και ευθυνών της Κυπριακής Κυβέρνησης, τουλάχιστον όσον αφορά την εξωτερική πολιτική και τὴν άμυνα, στη Κυβέρνηση της Ελλάδας. Καί τούτο τη στιγμή που την σοβαρά πληγωμένη Κυπριακή Δημοκρατία κράτησε στη ζωή το ανεξάρτητό της και η Κρατική της οντότητα. Αλλά ας πάρουμε τὰ πράγματα από την αρχή.....

Για πρώτη φορά στην Ελλάδα και στην Κύπρο βρίσκονται στην εξουσία κυβερνήσεις, των οποίων αν εξεταστεί το παρελθόν, ακόμα και μέχρι πρόσφατα, θα φανεί ότι το λιγότερο που θα μπορούσε να λεχθεί είναι ότι ποτέ δεν είχαν ιδιαίτερες σχέσεις, αν είχαν καν οποιεσδήποτε σχέσεις.....

Πρίν τις εκλογές στην Ελλάδα, η Κυβέρνηση Κληρίδη με την επιμονή της για τη λεγόμενη Πανεθνική και την κάθοδο στην Κύπρο Ελληνικής μεραρχίας, ερχόταν σε ανοικτή σύγκρουση με την ομογάλακτη της συντηρητική Κυβέρνηση του κ. Μητσοτάκη, η οποία με επιμονή απέρριπτε και τα δύο, αφήνοντας μάλιστα πρόσφατα αιχμές - αν όχι διατυπώνοντας σαφείς κατηγορίες - ότι οι τοποθετήσεις Κληρίδη είχαν απλώς προορισμό την εσωτερική κατανάλωση. Τους κάποιους διαξιφισμούς και την κάπως παράξενη κατάσταση που δημιουργήθηκε μεταξύ των δύο κατεχοχὴν ιδεολογικά αδελφών κυβερνήσεων, σύγχιζε περισσότερο η σθεναρή υποστήριξη των θέσεων Κληρίδη, από μέρους του ιδεολογικά ευρισκόμενου σε άλλο στρατόπεδο κ. Παπανδρέου. Βέβαια όπως και σε άλλες περιπτώσεις, αυτή η υποστήριξη του κ. Παπανδρέου θα μπορούσε να ιδωθεί απλώς ως αντιπολιτευτική προς τον κ. Μητσοτάκη ενέργεια και σε κάποιο βαθμό λαϊκιστική, εν όψει των επερχομένων εκλογών.

Ομως οι θεωρήσεις αυτές, μέχρι της στιγμής στα λόγια τουλάχιστον φαίνεται να διαψεύδονται. Έτσι, μετά τη πρόσφατη επίσκεψη Κληρίδη στην Ελληνική πρωτεύουσα είχαμε (α) Την αντικατάσταση του δόγματος "Η Κύπρος αποφασίζει και η Ελλάδα συμπαρίσταται" με το "συναποφασίζουμε" (β) την περίληψη της Κύπρου στον αμυντικό χώρο της Ελλάδας και την δημιουργία "ενιαίου αμυντικού χώρου" (γ) την εξαγγελία προώθησης της λεγόμενης πανεθνικής και (δ) την εξαγγελία από μέρους του Ελληνα Υπουργού Αιγαίου, μέτρων για στενότερη συνεργασία της Κύπρου με τον χώρο του Αιγαίου στον πολιτιστικό, οικονομικό και κοινωνικό τομέα. Τέλος την ανάληψη νέας προσπάθειας να προωθηθεί η αίτησή μας για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αλλά τί σημαίνουν όλα αυτά; Σε τί αποσκοπούν; Γιατί έχουν ξαφνικά γίνει σήμερα, είκοσι χρόνια μετά την εισβολή αναγκαιότητα, ενώ δεν ήταν προηγουμένως; Τί έχει αλλάξει; Τώρα συνειδητοποιείται στην Κύπρο ο ρόλος της Ελλάδας σαν εγγυήτριας δύναμης; Τώρα συνειδητοποιεί η Ελλάδα αυτό της το ρόλο και μάλιστα για τα δύο τρίτα της Κύπρου μόνο;

Δεν ξενίζει ίσως, το θέμα ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Κι αυτό γιατί υπήρξε αντικείμενο προσπάθειας όλων των Κυβερνήσεων της Κύπρου και το ενστερνίζονται όλες οι Κυπριακές κομματικές καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένης και

της εξασφάλισης της ανοχής του ΑΚΕΛ. Ωστόσο ο οποιοσδήποτε εχέφρων πολιτικός θά πρέπει τώρα να έχει πεισθεί ότι, οσονδήποτε ζωτικής σημασίας και να είναι για την Κύπρο η ένταξη, αν δεν λυθεί το πολιτικό μας θέμα δε πρόκειται η Κύπρος, ανεξάρτητα "συμπαθειών" ή γνωματεύσεων, να γίνει μέλος της Ε.Ε. Και δεν είναι μόνο αυτός ο λόγος.... Επομένως παρά την ορθότητα του στόχου και της απόφασης, δεν βλέπουμε ούτε σαυτό τον τομέα να επιτυγχάνεται οτιδήποτε. Βεβαίως μιά και η Ελλάδα απο τον προσεχή Γενάρη θάχει την προεδρία της Ε.Ε., λογικά η Κύπρος θα αναμένει αυξημένες πρωτοβουλίες απο πλευράς Ελλάδας προς την κατεύθυνση της ένταξης.

Η ενεργότερη εμπλοκή της Ελλάδας, στρατιωτική ή πολιτική, στο πολιτικό μας πρόβλημα, πρέπει να ιδωθεί μεταξύ άλλων, με βάση τις παραμέτρους που συνθέτουν το πολιτικοοικονομικό και στρατιωτικό εκτόπισμα της Ελλάδας σε σχέση με το αντίβαρο που λέγεται Τουρκία. Ακόμα σε σχέση με τις δυνατότητες ή τους περιορισμούς που εξυπακούει η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ. Οι συναισθηματικές αντικρύσεις ή η επίκληση πολιτιστικών παραμέτρων, είναι κατά την γνώμη μας, εντελώς ανεδαφικοί παράγοντες, που όχι μόνο δεν υπεισέρχονται στη λύση του Κυπριακού, αλλά και αν ακόμα ήταν δυνατόν να υπεισέλθουν, δεν θα είχαν άλλο αποτέλεσμα απο το να ενισχύσουν το διχοτομικό παιχνίδι της Τουρκίας.

Σκοπός αυτού του σημειώματος δεν είναι η σε βάθος ανάλυση των παραμέτρων που έχουν αναφερθεί πιο πάνω. Είναι άλλωστε η γνώμη μας ότι οι διάφορες εξαγγελίες ή το νέο δόγμα, λίγο θα αγγίσουν τη σφαίρα της υλοποίησης και ακόμα λιγότερο θα έχουν σαν αποτέλεσμα συγκεκριμένα ουσιαστικά οφέλη για την Κυπριακή Δημοκρατία. Ωστόσο θα δημιουργήσουν σίγουρα κάποιες εντυπώσεις στη Διεθνή Κοινότητα - για να μην αναφερθούμε στις ψευδαισθήσεις στο εσωτερικό - και ίσως να δώσουν στην Τουρκία την ευχέρεια για νέες επικίνδυνες αν όχι βλαβερές για τη Κύπρο, πρωτοβουλίες.

Γενικά εκτιμώντας, ενάς αντικειμενικός παρατηρητής θα μπορούσε να αποφανθεί ότι η κατάσταση της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια δε θα μπορούσε να είναι πιο δυσμενής απότι είναι σήμερα, τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά. Και δεν είναι τυχαίο που έξω απο βερμπαλιστικά σχήματα, τα τελευταία 20 χρόνια η Ελλάδα διατηρεί στην πράξη και στην ουσία κάποια απόσταση απο το Κυπριακό, με τις συνειδητές επιλογές όλων των Κυβερνήσεων τις οποίες θα έπρεπε να κατανοούμε. Ωστόσο, οσάκις αυτές οι επιλογές εγίνονταν διαφανείς απο επίσημα χείλη, επροκάλεσαν την μήνιν της Ελληνοκυπριακής πλευράς που μετά πο 33 χρόνια ανεξαρτησίας, διαφορετικών πολιτικών θεσμών και συμμαχιών (Κοινοπολιτεία - Τρίτος Κόσμος) εξακολουθεί να βλέπει στην Ελλάδα μιά σχέση μάνας/κόρης, που στα μάτια του διεθνούς παράγοντα θα πρέπει να φαντάζει σαν μιά κόρη πολιτικά ανώριμη αν όχι ασκήσιμη. Που κατά τρόπον αντιφατικό, ωστόσο, προσπαθεί να πείσει για το ανεξάρτητο της, για την καταπάτηση της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας της.

Εξαίρεση σαυτή την αποστασιοποίηση ίσως να αποτέλεσε η σχέση Ελλάδας-Κύπρου επί διακυβέρνησης Κυπριανού, του οποίου η γνωστή αναποφασιστικότητα έσπρωχνε σε μιά σχέση κηδεμόνευσης απο την Ελλάδα. Ωστόσο και σαυτή την περίπτωση, η γενική συμπεριφορά των Ελληνικών Κυβερνήσεων εύκολα χαρακτηριζόταν σαν παθητική. Και αυτό δεν ήταν τυχαίο αλλά αντικατόπτριζε τις περιορισμένες δυνατότητες της Ελλάδας η οποία ανεξάρτητα απο προθέσεις, ούτε πόρους ούτε ενέργεια μπορούσε να διαθέσει για την Κύπρο, έχοντας να αντιμετωπίσει τα δικά της όχι ολιγάριθμα προβλήματα.

Η ένταξη της Ελλάδας - ή οποιασδήποτε χώρας - στο ΝΑΤΟ ή την ΕΟΚ δεν εξυπακούει μόνο δικαιώματα οικονομικά, κοινωνικά, αμυντικά ή άλλως πως. Εξυπακούει ταυτόχρονα και υποχρεώσεις, που πολλές φορές, τουλάχιστον για τις σχετικά μικρότερες χώρες, ανεξάρτητα απο τις διάφορες απο καθέδρας εξαγγελίες και δηλώσεις, συνεπάγονται σοβαρούς περιορισμούς στην εξωτερική τους πολιτική,

για να περιοριστούμε σαυτό μόνο τον τομέα. Ελεγε παληά ο νύν Πρόεδρος της Ελλάδας όταν ήταν Πρωθυπουργός, ότι η λύση του Κυπριακού έπρεπε να επιδιωχθεί στα πλαίσια των συμμαχιών της Ελλάδας. Μιά φράση που λέει πολλά....

Εχουμε λοιπόν τις σοβαρές μας επιφυλάξεις κατά πόσον οι τελευταίες αποφάσεις/εξαγγελίες θα πάρουν σάρκα και οστά.

Κατά τα άλλα, απο πλευράς του κ. Παπανδρέου, στο βαθμό που θα μπορούσε, δεν θα τον ενοχλούσε να ελέγχει τη κατάσταση στην Κύπρο. Η συμφωνία του κου Κληρίδη για συναπόφαση, φαίνεται να του έχει δώσει αυτό το δικαίωμα.

Ανεξάρτητα ωστόσο απο το σε ποιό βαθμό θα υλοποιηθεί οτιδήποτε ή όχι, η συμφωνία ή το νέο δόγμα θά έχει σίγουρα κάποιο κόστος για την ελληνοκυπριακή πλευρά. Και το κόστος θα είναι βασικά σε βάρος της κρατικής μας οντότητας και της αξιοπιστίας μας στο εξωτερικό. Εξαιτίας κάποιων τέτοιων χειρισμών και των αρνητικών εντυπώσεων που δημιουργούνται στο εξωτερικό, δεν είναι λίγοι που παρακάμπτοντας το ότι στη χώρα μας έγινε εισβολή και υπάρχει κατοχή και υιοθετώντας μία πολιτική ίσων αποστάσεων, μιλούν απλά για το τουρκικό και το ελληνικό τμήμα της Κύπρου. Δεν νομίζουμε να υπάρχει αμφιβολία ότι, το δόγμα της συναπόφασης σε συνδυασμό με τον πλήρη έλεγχο απο την Τουρκία των κατεχομένων, ενισχύει μία τέτοια εικόνα.

Την κρατική μας οντότητα φαίνεται να την παίρνει η Κυβέρνηση Κληρίδη σαν δεδομένη, διαφορετικά δεν εξηγούνται οι τελευταίες εξαγγελίες. Αλλά πέρα απο την μείωση της κρατικής οντότητας που αποτελεί την μοναδική ουσιαστική θωράκιση της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι πολύ πιθανόν τό δόγμα της συναπόφασης να δώσει το πρόσχημα στην Τουρκία και τον κ. Ντενκτάς για νέα δυσάρεστα τετελεσμένα. Τετελεσμένα, που η μέχρι τώρα συνεχιση του διαλόγου και το γεγονός ότι η πρωτοβουλία βρισκόταν στα χέρια του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, δεν επέτρεψαν.

Ακόμα το δόγμα της συναπόφασης ενός ανεξάρτητου κατα τεκμήριον κράτους με κάποιον άλλο με το οποίο μοιράζεται τις εξουσίες του - σε ορισμένους τομείς έστω - δίνει κάποιο μήνυμα για το ποιά θα ήταν ενδεχόμενα η συμπεριφορά της Κύπρου σε σχέση με την Ελλάδα, στην περίπτωση που θα γινόταν η χώρα μας δεκτή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Και ένα τέτοιο μήνυμα που θα ισοδυναμούσε περίπου με διπλή ψήφο για την Ελλάδα, πολύ φοβούμαστε ότι δεν θα ήταν πολύ υποβοηθητικό στην προσπάθεια ένταξής μας.....

Και αν η πρόσφατη συμφωνία της Αθήνας, ενέχει δυνητικά αυτούς τους κινδύνους, και εξυπακούει το ανάλογο πολιτικό κόστος, τότε ποιό το νόημα της συμφωνίας; Τί πιά πολύ εξυπακούει ο "ενιαίος αμυντικός χώρος", όταν οι περισσότεροι ανώτεροι αξιωματικοί της Εθνικής Φρουράς είναι εξ Ελλάδος και όταν για όλες τις αγορές του εξοπλισμού βαρύνουσα γνώμη έχουν ή και αποφασίζουν οι εξ Ελλάδος και όταν ο ρόλος του Ελληνικού Πενταγώνου όσον αφορά τη στρατιωτική πλευρά είναι αυτός που είναι; Μήπως η απόσταση που παληά δεν επέτρεπε την αμυντική κάλυψη της Κύπρου, έχει τώρα μειωθεί; Αν δεν ίσχυε σιωπηρά ως τώρα μία τέτοια διευθέτηση είναι μήπως τώρα ασφαλέστερο να εξαγγέλλεται ότι στη μέση της Λευκωσίας θα υπάρχει επίσημα πιά, ένα θερμό σημείο επαφής της Ελλάδας με την Τουρκία; Οσο για την μεραρχία και την πανεθνική, φαίνεται να έχει μετατραπεί σε συναισθηματική ανάγκη για τους πολίτες, ενώ για τον ίδιο τον κο Κληρίδη φαίνεται να είναι ανάγκη "κάποιας δικαίωσης". Τι θα εξυπηρετήσει μία "πανεθνική", όπου οι διαφωνούντες θα διατηρήσουν κατά πάσα πιθανότητα τις θέσεις τους;

Οσο για τις εξαγγελίες του Υπουργού Αιγαίου της Ελλάδας για σύσφιγξη των δεσμών με την Κύπρο, το λιγότερο ξενίζουν. Μήπως μέχρι σήμερα οι δεσμοί ήταν χαλαροί για την Ελληνοκυπριακή πλευρά;

Εστω και αν τα διάφορα "μέτρα" χρειάζονταν και αν δεν υπήρχαν οι αρνητικές προεκτάσεις, θα μπορούσαν να κρατούνται κάποια προσχήματα. Δεν μπορεί να παραγνωρίζεται ότι στα κέντρα αποφάσεων στα οποία προσβλέπουμε, πέρα από τα δικά τους συμφέροντα, σε μεγάλο βαθμό, οι περισσότερες αποφάσεις λαμβάνονται με βάση τα είδωλα, τα images. Και πολύ φοβούμαστε ότι με τις τελευταίες αποφάσεις της Αθήνας, η εικόνα που προβάλλουμε δεν είναι εκείνη του μικρού και στρατιωτικά αδύναμου μεν αλλά αξιοπρεπούς και νουνεχούς κράτους, που προσπαθεί να επιβιώσει αντιστεκόμενο στη μεγάλη στρατιωτική δύναμη της περιοχής που λέγεται Τουρκία.

Είναι η γνώμη μας ότι οι τελευταίες συμφωνίες με την Ελληνική Κυβέρνηση δεν συνάδουν με τη ρεαλιστική πολιτική που επεδείκνυε όλα αυτά τα χρόνια ο κος Κληρίδης. Οι απλοί άνθρωποι μπορούν να χάνουν την υπομονή τους, να απογοητεύονται, να ενεργούν παρορμητικά ή συναισθηματικά. Δεν αναμένεται όμως να ενεργούν έτσι οι ώριμοι πολιτικοί και δή ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Δεν δικαιούνται αντί της πολιτικής της σύνεσης και της λογικής να επιλέγουν την πολιτική των εντυπώσεων και της συνθηματολογίας.

Ενα είναι βέβαιο, ότι απ αυτή την ιστορία, η κρατική μας οντότητα και η αξιοπιστία μας στο εξωτερικό θα βγούν διάτρητες.

Όπως και να το κάνουμε, δεν θα πρέπει να αναμένεται ότι είναι δυνατόν εκ των πραγμάτων η καινούργια στρατηγική να βοηθήσει να βγούμε από τα αδιέξοδα, γιατί δεν πρόκειται να την ενστερνιστούν τα Ηνωμένα Έθνη, από τα οποία κατά κύριο λόγο αναμένουμε να βοηθήσουν στην επίλυση του Κυπριακού. Ούτε και οι αποτελούντες την Ευρωπαϊκή Ένωση, στους οποίους πιο πολύ αυτή τη στιγμή παρά πρηγουμένως, η Ελλάδα εμφανίζεται να δημιουργεί αρκετά προβλήματα. Αντίθετα φαίνεται ότι θα βλάψει την εικόνα της Κύπρου σαν ανεξάρτητου, αναγνωρισμένου κράτους και υποσυνείδητα έστω, θα τείνει να εξομοιώσει τη σχέση της με την Ελλάδα μαυτή των κατεχομένων με την Τουρκία. Θα εξασθενήσει ακόμα πιο πολύ την αντίκρουση του Κυπριακού σαν θέματος εισβολής που τόσο κοπτόμεθα να μεταδώσουμε και θα παγιώσει ακόμα πιο πολύ την εντύπωση ότι το Κυπριακό είναι μιά ακόμα ελληνοτουρκική διαφορά.

Αλλά υπάρχει και μιά άλλη διάσταση που είναι εκπληκτικό πως δεν την βλέπουμε. Η ελληνοκυπριακή πλευρά στοχεύει σε ενοποίηση της χώρας, έστω και εξελικτικά, ενώ η επίσημη τουρκική πλευρά στοχεύει στο αντίθετο, στη διχοτόμηση ή εναλλακτικά την αναγνώριση δυό κρατών. Και τίθεται τό ερώτημα. Η σύσφιγξη των μή πολιτιστικών σχέσεων και από τις δυό πλευρές με τους αντίστοιχους "εθνικούς" χώρους, η ποδηγέτηση των Τουρκοκυπρίων από την Τουρκία και το δικό μας δόγμα της συναπόφασης με την Ελλάδα, βοηθούν την ενοποίηση ή μήπως ενισχύουν την πορεία προς την διχοτόμηση; Αν καταφύγουμε στη λογική, δεν θα πρέπει να είναι δύσκολο να απαντηθεί το ερώτημα. Εκτός κι αν δεν θέλουμε να είμαστε ανεξάρτητο κράτος...

22/12.93